

PRÍLOHA

Tabuľka č. 1: Zapracovanie problematiky podpory a rozvíjania nadania v rámci školského vzdelávania do školského zákona (a príslušných vykonávacích predpisov)

nadaný žiak		Žiak, ktorý v porovnaní s rovesníkmi podáva vysoko nadpriemerné výkony v niektorej oblasti alebo oblastiach školského vzdelávania.			
		intelektovo nadaný žiak	športovo nadaný žiak	umelecky nadaný žiak	prakticky nadaný žiak
definovanie		žiak s potenciálom pre vysoko nadpriemerné výkony v jednej alebo viacerých intelektových oblastiach - ako žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	žiak s nadaním na niektorý druh športu (napr. atletika, futbal, gymnastika)	žiak s nadaním na niektorý druh umenia (napr. hra na hudobný nástroj, dramatické umenie, výtvarné umenie)	žiak s nadaním na niektorú praktickú činnosť v rámci prípravy na povolanie (napr. automechanik, kuchár)
diagnostika nadania		poradenské zariadenie (psychológ, špeciálny pedagóg, príp. lekár, pedagóg) v spolupráci so školou	zariadenie (komisia) akreditované na túto činnosť (pedagóg, tréner, psychológ)	škola (pedagóg, odborník v umeleckom odbore), prípadne v spolupráci s poradenským zariadením	škola, zameraná na vzdelávanie v príslušnom praktickom odbore (pedagóg, majster odbornej výchovy)
formy vzdelávania	akcelerácia	- preskočenie ročníka - absolvovanie dvoch ročníkov naraz - skorší vstup do školy - absolvovanie niektorých predmetov vo vyššom ročníku	nie	nie	nie
	obohacovací a rozširujúci program	špeciálna škola, trieda	škola, trieda so zameraním na šport	škola, trieda so zameraním na niektorý druh umenia (napr. konzervatórium)	škola, zameraná na príslušný praktický odbor
	integrácia	individuálna v rámci špeciálnej triedy skupinová skupinová s vyňatím individuálny študijný plán	nie, možnosť individuálneho študijného plánu	nie, možnosť individuálneho študijného plánu	nie, možnosť individuálneho študijného plánu
	rozšírený vzdelávací obsah	rozšírenie a obohatenie výchovno-vzdelávacieho programu	rozšírenie v rámci telesnej výchovy a športovej prípravy	rozšírenie v rámci umeleckých predmetov	zameranie na príslušný praktický odbor
označenie školy, triedy*		škola/trieda s obohateným výchovno-vzdelávacím programom (<i>alebo iné vhodné označenie výchovno-vzdelávacieho programu</i>)	škola/trieda s rozšíreným športovým programom	konzervatórium škola/trieda s rozšíreným umeleckým programom	stredná odborná škola, stredné odborné učilište (so zameraním na príslušný odbor)

Poznámka:

obohacovací program – vzdelávacie aktivity nad rámec obsahu učebných osnov (na rozdiel od rozšírenia, ktoré zahŕňa rozšírenie témy, zahrnuté v osnovách),

* napr. škola/trieda s rozšíreným výchovno-vzdelávacím programom zameraným na športový (umelecký atď.) program

Tabuľka č. 2: Formy rozvíjania nadania pri priamej práci s nadanými deťmi a mládežou

druh nadania úroveň činnosti	intelektové nadanie	športové nadanie	umelecké nadanie	praktické nadanie
vrcholová úroveň (identifikácia expertmi)	žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami: špec. školy, triedy, individuálna a skupinová integrácia, skoršie zaškolenie, preskočenie ročníka absolvovanie niektorých predmetov vo vyššom ročníku, spolupráca s vysokou školou, výskumným pracoviskom...	športové školy a strediská vrcholového športu		
	mentorstvo, individuálny vzdelávací plán (účasť na súťažiach, koncertoch, prehliadkach)			
výkonnostná úroveň (externé kritérium selekcie)	jazykové školy, bilingválne školy, osemročné gymnáziá, školy zamerané na matematiku, prírodovedné predmety...	športové triedy, športové kluby	základné umelecké školy, konzervatóriá	stredné odborné školy, stredné odborné učilištia, združené stredné školy
	triedy a školy so špecifickým zameraním medziškolské a vyššie súťaže			
záujmová úroveň (sebanominácia)	škola: rozširujúce aktivity na vyučovaní, možnosť výberových (voliteľných) predmetov, krúžky (napr. školské stredisko záujmovej činnosti) mimo školy: krúžky, kluby, sústredenia (napr. v centrách voľného času) výberové kolá súťaží v rámci školy, neformálne súťaže, prehliadky			

Tabuľka č. 3

Možné výhody a nevýhody jednotlivých foriem vzdelávania nadaných žiakov	
možné výhody	riziká (možné nevýhody)
separované vzdelávanie (špeciálne školy, školy s rozšíreným vyučovaním predmetov, športové školy, umelecké školy)	
<p><i>vzdelávanie</i></p> <p>koncentrácia odborníkov - vysoká efektívnosť vzdelávania</p> <p>flexibilita v utváraní učebných skupín a z toho plynúce maximálne priblíženie sa individuálnym osobitostiam žiaka</p> <p>možnosť úpravy učebných plánov (zvýšená dotácia hodín v niektorých predmetoch) a tým posilnenie oblasti nadania</p> <p>možnosť flexibilne aplikovať rôzne formy a prístupy vzdelávania (napr. projektové vyučovanie, príprava celoškolského koncertu)</p> <p>koncentrácia odborného potenciálu a materiálno-technického vybavenia, vrátane pomôcok na vzdelávanie nadaných</p> <p>cieľené učebné aktivity na rozvíjanie nadaných žiakov v rámci všetkých vyučovacích hodín (najmä v prípade intelektovo nadaných)</p> <p><i>nadaný žiak</i></p> <p>možnosť komunikácie s rovesníkmi rovnakého zamerania, rovnakých záujmov</p> <p>systematický rozvoj nadania a reedukácia problémových charakteristík</p> <p>eliminácia organizačných a časových strát (oblasť talentu sa rozvíja v rámci jednej ustanovizne bez nutnosti individuálneho cestovania)</p>	<p><i>vzdelávanie</i></p> <p>pri nedostatočnej/nesprávnej osвете môžu byť školy verejnosťou negatívne prijímané (ako „elitné školy“)</p> <p><i>nadaný žiak</i></p> <p>konkurenčné prostredie a príliš vysoké očakávania môžu na niektorých jedincov vplývať negatívne (napr. nízke sebavedomie, neadekvátny sebaobraz, absencia ochoty riskovať)</p> <p>potvrdenie istej výnimočnosti zaradením do špeciálnej školy môže pri nesprávnom vedení podporovať nezdravý pocit nadradenosti vo vzťahu k žiakom bežných škôl</p> <p>absencia skúsenosti komunikovať s bežnými rovesníkmi môže viesť k neskorším problémom v sociálnom začlenení</p>

Tab. č. 3 - pokračovanie

separované vzdelávanie v rámci hlavného prúdu (špeciálne triedy, triedy s rozšíreným vyučovaním predmetov, športové triedy):	
<p><i>vzdelávanie</i></p> <p>kvalifikovaný učiteľ v triede – vysoká efektivita vzdelávania</p> <p>cielené učebné aktivity na rozvíjanie nadaných žiakov v rámci všetkých vyučovacích hodín (najmä v prípade intelektového nadania)</p> <p>možnosť úpravy učebných plánov (zvýšená dotácia hodín v niektorých predmetoch) a tým posilniť oblasti nadania</p> <p>možnosť flexibilne aplikovať rôzne formy a prístupy vzdelávania (napr. projektové vyučovanie, príprava celoškolského koncertu)</p> <p><i>nadaný žiak</i></p> <p>možnosť komunikácie s rovesníkmi rovnakého zamerania</p> <p>možnosť kontaktu s bežnými rovesníkmi (napr. v rámci prestávok), získavanie skúseností s komunikáciou s bežnými rovesníkmi</p> <p><i>ostatní žiaci</i></p> <p>získavanie skúseností s komunikáciou s nadanými žiakmi (napr. v rámci prestávok)</p>	<p><i>vzdelávanie</i></p> <p>vzhľadom na prevažujúcu väčšinu bežných tried na škole je ťažké zabezpečiť, aby všetky predmety učili učitelia, kvalifikovaní pre vzdelávanie nadaných (najmä v prípade intelektového nadania)</p> <p>pri nedostatočnej/nesprávnej osвете môžu byť triedy verejnou, žiakmi a rodičmi negatívne prijímané (ako „elitné triedy“)</p> <p><i>nadaný žiak</i></p> <p>konkurenčné prostredie a príliš vysoké očakávania môžu na niektorých jedincov vplývať negatívne (napr. nízke sebavedomie, neadekvátny sebaobraz, absencia ochoty riskovať)</p> <p>potvrdenie istej výnimočnosti zaradením do špeciálnej triedy môže pri nesprávnom vedení podporovať nezdravý pocit nadradenosti vo vzťahu k žiakom bežných tried</p> <p><i>ostatní žiaci</i></p> <p>pri nedostatočnej osвете v rámci školy môže dochádzať k vyčleňovaniu týchto tried a k nezdravej rivalite medzi žiakmi bežných tried a tried s nadanými žiakmi</p>
individuálne vzdelávanie v rámci hlavného prúdu (nadaný žiak v bežnej triede):	
<i>viacero (skupina) nadaných žiakov v bežnej triede</i>	
<p><i>vzdelávanie</i></p> <p>možnosť diferencovaného vzdelávania so skupinovými aktivitami v rámci skupiny nadaných</p> <p>možnosť vyňatia skupiny nadaných a ich cielené vzdelávanie v dôležitých oblastiach/predmetoch</p>	<p><i>vzdelávanie</i></p> <p>vzhľadom na prevažujúcu väčšinu bežných žiakov v triede je ťažké zabezpečiť, aby špecifické aktivity pokrývali učitelia, kvalifikovaní pre vzdelávanie nadaných (najmä v prípade intelektového nadania)</p> <p>väčšie riziko neskúsenosti a nedostatočnej odbornosti učiteľa; prístupy k nadaným žiakom môžu byť v takom prípade nedostačujúce alebo</p>

<p><i>nadaný žiak</i></p> <p>možnosť komunikácie s rovesníkmi rovnakého zamerania</p> <p>možnosť kontaktu s bežnými rovesníkmi, získavanie skúseností s komunikáciou s bežnými rovesníkmi</p> <p><i>ostatní žiaci</i></p> <p>získavanie skúseností s komunikáciou s nadanými žiakmi</p> <p>nadaní žiaci ako pozitívny príklad pre ostatných žiakov pre zvyšovanie školského výkonu</p> <p>k zlepšeniu učebných výkonov ostatných žiakov môže viesť aj iný spôsob práce v integrovanej triede</p>	<p>nevhodné, tiež v prípade nedostatočnej spolupráce s poradenským zariadením</p> <p>vzhľadom na potrebu venovať sa aj ostatným žiakom môže byť eliminovaný špecifický výchovno-vzdelávací prístup ku skupine nadaných žiakov</p> <p><i>nadaný žiak</i></p> <p>pri nedostatočnej osвете v rámci triedy môže dochádzať k vyčleňovaniu skupiny nadaných a k nezdravej rivalite medzi bežnými a nadanými žiakmi v triede (napr. negatívne „nálepkovanie“ skupiny nadaných)</p> <p><i>ostatní žiaci</i></p> <p>niektorí bežní žiaci môžu pociťovať frustráciu, plynúcu z pocitu neschopnosti výkonovo sa vyrovnáť nadaným žiakom</p> <p>problémy môžu nastať pri zdôvodňovaní inej práce skupiny nadaných žiakov alebo ich odsun do inej učebne, ostatní žiaci sa môžu cítiť menejcenní, keďže nie sú súčasťou skupiny nadaných</p>
<p><i>jediný nadaný žiak v bežnej triede</i></p>	
<p><i>vzdelávanie</i></p> <p>možnosť individuálneho prístupu vo vyučovaní, zameraného na rozvíjanie nadania</p> <p><i>nadaný žiak</i></p> <p>kontakt s bežnými rovesníkmi, získavanie skúseností s komunikáciou s bežnými rovesníkmi</p>	<p><i>vzdelávanie</i></p> <p>väčšie riziko neskúsenosti a nedostatočnej odbornosti učiteľa; prístupy k nadanému žiakovi môžu byť nedostačujúce alebo nevhodné, tiež v prípade nedostatočnej spolupráce s poradenským zariadením</p> <p>vzhľadom na potrebu venovať sa aj ostatným žiakom môže byť eliminovaný špecifický výchovno-vzdelávací prístup k nadanému žiakovi</p> <p><i>nadaný žiak</i></p> <p>vyčlenenie nadaného žiaka, možné pocity osamelosti, nepochopenia</p> <p>chýbanie kontaktu s podobne zameranými rovesníkmi</p>

Tab. č. 3 - pokračovanie

<p><i>ostatní žiaci</i></p> <p>získavanie skúseností s komunikáciou s nadaným žiakom</p> <p>nadaný žiak ako pozitívny príklad pre ostatných žiakov pre zvyšovanie školského výkonu</p>	<p>negatívne nálepkovanie nadaného žiaka zo strany kolektívu</p> <p>u vysokovýkonných nadaných, ktorí sú stále bez väčšej námahy najúspešnejší v triede môžu chýbať skúsenosti s prekonávaním prekážok</p> <p><i>ostatní žiaci</i></p> <p>niektorí bežní žiaci môžu pociťovať frustráciu, plynúcu z pocitu neschopnosti výkonovo sa vyrovnat' nadanému žiakovi</p>
--	--

Ponámka:

hlavný prúd – školy a triedy, ktoré nie sú špeciálne, športové, umelecké alebo ktoré nemajú rozšírené vyučovanie niektorých predmetov (tzv. bežné školy)

Tabuľka č. 4: Rozvíjanie nadania detí a mládeže v SR – súčasný stav a navrhované zmeny

Oblasť aplikácie	Súčasný stav	Navrhované zmeny
Vymedzenie pojmov	Školský zákon vo svojich ustanoveniach používa pojmy „mimoriadne nadanie a talent žiaka“ bez ich vymedzenia.	Vytvorenie systému v definovaní pojmov a foriem starostlivosti v rámci školského vzdelávania. Nadanie a talent sú synonymá. Nadanie je definované vo vzťahu k jeho zameraniu. Nadanie sa rozvíja na troch úrovniach: záujmovej, výkonnostnej a vrcholovej. Výkonnostnú a vrcholovú úroveň nadania posudzujú odborníci na základe záväzných kritérií.
Inštitucionálne zabezpečenie rozvíjania talentov	Školy všetkých stupňov a typov a školské zariadenia	Posilňuje sa úloha škôl a školských zariadení pri rozvíjaní nadania na záujmovej úrovni.
	Špeciálna výchova a vzdelávanie intelektovo nadaných žiakov (v špeciálnych školách, triedach aj integrovane)	Vymedzenie rôznych foriem vzdelávania intelektovo nadaných (akcelerovane aj v rámci obohatenia).
	Základné umelecké školy	Ostávajú zachované; rozvíjajú umelecké nadanie žiakov ZŠ na výkonnostnej a vrcholovej úrovni, nadanie žiakov SŠ na záujmovej úrovni.
	Stredné umelecké školy, Konzervatóriá	Ostávajú zachované, rozvíjajú umelecké nadanie na výkonnostnej a vrcholovej úrovni.
	Športové školy, triedy	Ostávajú zachované, rozvíjajú športové nadanie na výkonnostnej a vrcholovej úrovni.
Formy podpory rozvoja nadania	Predčasné zaškolenie	Ostáva zachované pre intelektovo nadané deti, ale s presnejším vymedzením podmienok.
	Možnosť ukončiť vzdelávanie v základnej škole za menej rokov	Ostáva ako tzv. akceleračný model výchovy a vzdelávania; možno ho uplatniť aj na vyšších stupňoch škôl formou preskočenia ročníka alebo absolvovania dvoch ročníkov za jeden školský rok.
	Individuálny výchovno-vzdelávací program pre intelektovo nadaných žiakov	Používa sa od r. 2005 v základných školách.
	Individuálny študijný plán (využívaný iba športujúcimi žiakmi stredných škôl)	Bude ho možné použiť na všetkých stupňoch a druhoch škôl pri rozvíjaní akéhokoľvek druhu nadania na vrcholovej úrovni.

		Mentorstvo – individuálne vedenie nadaného žiaka starším študentom alebo odborníkom v príslušnej oblasti sa bude využívať pri rozvíjaní nadania na vrcholovej úrovni.
		Ďalšie formy rozvíjania nadania budú prehľadne zadané: - absolvovanie niektorého predmetu vo vyššom ročníku, - vyňatie nadaných žiakov v rámci vyučovania alebo mimo vyučovania do obohacovacieho programu.
		Podpora aktivít, zameraných na rozvíjanie nadania prostredníctvom rozvojových programov a výziev ESF.
Vzdelávanie odborníkov	Pregraduálne vzdelávanie v oblasti rozvíjania nadania prakticky absentuje	Počíta sa so zavedením študijného programu pedagogiky intelektovo nadaných a predmetu psychológie nadania.
	Ponuka ďalšieho vzdelávania je sporadická a nekoordinovaná	Ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov, poradenských zamestnancov i dobrovoľníkov v oblasti práce s talentami je jednou z priorít koncepcie.
Informovanosť	Nedostatočná a nekoordinovaná	Vznikne ústredný informačný portál na podporu rozvoja nadanej mládeže, ktorý bude obsahovať aj odkazy na portály jednotlivých poskytovateľov služieb v tejto oblasti.